

ปัญหาทางกฎหมายของการนำเช็คมาใช้มอบเป็นของหมั้นและสินสอด¹

Legal Problems on the Use of Cheque as Engagement Gift and Dowry²

จีรวรรณ สุวรรณสุจริต³
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
19 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: jeerawan.su@up.ac.th

Jeerawan Suwansutjarit⁴
School of Law, University of Phayao
19 Moo 2, Maeka, Mueang, Phayao 56000, Thailand
Email: jeerawan.su@up.ac.th

Received: January 14, 2022 Revised: March 15, 2022 Accepted: March 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการนำเช็คมาใช้มอบเป็นของหมั้นและสินสอด เพื่อหาข้อเสนอแนะที่เหมาะสมในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร

จากการศึกษาพบว่า การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงในขณะหมั้น ส่วนทรัพย์สินอันเป็นสินสอดฝ่ายชายสามารถส่งมอบในภายหลังได้ แต่เช็คมีหลายประเภท การส่งมอบเช็คบางประเภทถือเสมือนเป็นการส่งมอบเงินสดให้แก่ผู้รับ เช่น แคชเชียร์เช็ค เช็คของขวัญ ดราฟต์ และเช็คที่ธนาคารรับรองแล้ว เนื่องด้วยในการออกเช็คนั้นจะต้องมีการชำระเงินให้แก่ทางธนาคารเสียก่อน แต่การส่งมอบเช็คบางประเภทไม่ถือเสมือนเป็นการส่งมอบเงินสดให้แก่ผู้รับ เช่น เช็คชนิดระบุชื่อ เช็คชนิดผู้ถือ เพราะการจะได้รับเงินตามเช็คยังไม่มีความแน่นอน เนื่องจากธนาคารอาจปฏิเสธการใช้เงิน ดังนั้น การนำเช็คมาใช้มอบเป็นของหมั้นจึงไม่ใช่ทุกกรณีที่จะถือเสมือนว่ามีการส่งมอบเงินสดเป็นของหมั้นที่จะทำให้การหมั้นมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายได้ และแม้ว่าตามหลักกฎหมายเรื่องสินสอดการส่งมอบเช็คแทบทุกกรณีจะถือว่ามี การส่งมอบเงินเป็นสินสอดได้ แต่การนำเช็คชนิดระบุชื่อหรือเช็คชนิดผู้ถือมาใช้มอบเป็นสินสอดอาจมีกรณีไม่ได้รับเงินสินสอดตามเช็ค ดังนั้น เพื่อให้การใช้เช็คไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของการหมั้นตามกฎหมายและเพื่อความสัมฤทธิ์ผลของการได้รับเงินสินสอด จึงควรเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความชัดเจนว่า “กรณีของหมั้นเป็นเช็ค”

¹ ได้รับทุนสนับสนุนการทำผลงานวิจัย, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ประจำปี 2562.

² Granted Research Grant, School of Law, University of Phayao, 2019.

³ อาจารย์.

⁴ Lecturer.

การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อเช็คนั้นได้ใช้เงินแล้วในขณะหมั้น “กรณีสินสอดเป็นเช็ค” จะถือว่าเป็นการให้สินสอดเมื่อได้ใช้เงินแล้ว ทำนองเดียวกับเรื่องความระงับแห่งหนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321 วรรคสาม

คำสำคัญ: ปัญหาทางกฎหมาย; เช็ค; ของหมั้น; สินสอด

Abstract

This article aims to study the problematic condition regarding the use of cheque as engagement gift and dowry to find appropriate recommendations on revision of the law. The documentary research method is used in this study.

The study has shown that the engagement is valid when the man gives or transfers the property which is engagement gift to the woman while getting engaged. Regarding the property, which is dowry, the man can deliver at a later date. However, there are different types of cheques. The delivery of certain types of cheques is considered as the delivery of cash to the payee, such as cashier's cheque, gift cheque, bank draft and certified cheque since payment by the drawer must be made to the banker prior to cheque issuance. Conversely, the delivery of certain types of checks is not regarded as the delivery of cash to the payee, such as order cheque and bearer cheque because receiving the payment is uncertain due to the fact that the banker may refuse payment of cheque. Therefore, not all cases treat the use of cheque as engagement gift as the delivery of cash as engagement gift, which allows the engagement to be legally valid. And although the delivery of cheque as dowry is mostly considered as the delivery of money as dowry according to the principles of dowry law, there may be a case where the money is not received if the order cheque or bearer cheque are used to deliver as the dowry. Consequently, in order for the use of cheque not affecting the validity of legal engagement and for the achievement of receiving dowry, the law should be added on certain provisions to make it clear: "If an engagement gift is a cheque, the engagement is not valid until the cheque has already been payable while getting engaged. If a dowry is a cheque, it is considered the give of dowry once the cheque has been payable." These are similar to the extinguishment of debts according to paragraph 3, section 321 of Civil and Commercial Code.

Keywords: Legal Problems; Cheque; Engagement Gift; Dowry

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สืบเนื่องจากการตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับการนำเช็คมาใช้มอบเป็นของหมั้นหรือสินสอดในการจัดกิจกรรมทางกฎหมายแล้วมีผู้แสดงความคิดเห็นว่า การส่งมอบเช็คเป็นของหมั้นไม่น่าจะทำให้การหมั้นมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายได้ เนื่องจากอาจมีกรณีที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จึงไม่ถือว่ามี การส่งมอบเงินเป็นของหมั้นให้แก่หญิงขณะทำการหมั้น ซึ่งเป็นการแสดงความคิดเห็นที่มีเหตุผลตามหลักกฎหมายในเรื่องการหมั้น แต่เนื่องจากเช็คมีหลายประเภทซึ่งในแต่ละประเภทจะมีลักษณะเฉพาะและผลในทางกฎหมายที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดข้อสงสัยต่อไปว่า เช็คทุกประเภทไม่สามารถนำมาส่งมอบเป็นของหมั้นได้จริงหรือไม่ หรือว่ามีเช็คบางประเภทที่สามารถนำมาใช้ส่งมอบเป็นของหมั้นได้ โดยในเบื้องต้นผู้เขียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อพยายามหาคำตอบในประเด็นปัญหาดังกล่าวจากงานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา บทความแล้ว แต่ยังไม่พบคำตอบที่ชัดเจนว่ามีเช็คประเภทใดบ้างที่สามารถนำมาส่งมอบเป็นของหมั้นได้ตามกฎหมาย และมีเช็คประเภทใดบ้างที่ไม่สามารถนำมาส่งมอบเป็นของหมั้นได้ตามกฎหมาย เมื่อพิจารณากฎหมายครอบครัวเรื่องการหมั้น ที่ได้มีการแก้ไขครั้งสุดท้ายเมื่อปี พ.ศ. 2533 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1437 วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ฉบับปัจจุบัน ได้บัญญัติว่า “การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น”⁵ ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวแล้วอาจทำให้เข้าใจไปได้ว่า “กรณีนำเช็คมาใช้มอบเป็นของหมั้น การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบเช็คอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น” แต่ในความเป็นจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ เนื่องจากเช็คมีหลากหลายรูปแบบซึ่งมีลักษณะเฉพาะและผลในทางกฎหมายแตกต่างกันออกไป ทำให้การส่งมอบเช็คบางประเภทถือเสมือนได้ว่าเป็นการส่งมอบเงินสดให้แก่ผู้รับ เช่น แคนเชียร์เช็ค เช็คของขวัญ ดราฟต์ และเช็คที่ธนาคารรับรองแล้ว⁶ เพราะในการออกเช็คหรือให้ธนาคารรับรองเช็คต้องมีการชำระเงินให้แก่ทางธนาคารหรือให้ทางธนาคารหักเงินจากบัญชีก่อน เมื่อฝ่ายชายนำแคนเชียร์เช็ค เช็คของขวัญ ดราฟต์ และเช็คที่ธนาคารรับรองแล้วมาส่งมอบเป็นของหมั้นให้แก่หญิงขณะหมั้น จึงถือเสมือนได้ว่าจำนวนเงินตามที่ระบุในเช็คได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของหญิงแล้วทันทีตั้งแต่ขณะทำการหมั้น ทำให้การหมั้นมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย ซึ่งในบริบทนี้ตัวเช็คจะเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่ใช้แทนเงินสด แต่การส่งมอบเช็คบางประเภทไม่ถือเสมือนเป็นการส่งมอบเงินสดให้แก่ผู้รับ เช่น เช็คชนิดระบุชื่อ เช็คชนิดผู้ถือ เพราะการจะได้รับเงินตามเช็คนั้นยังไม่มีค้ำประกันแน่นอน เนื่องจากอาจมีกรณีที่ธนาคารอาจปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คได้⁷ ดังนั้น การที่ฝ่ายชายส่งมอบเช็คชนิดระบุชื่อและเช็คชนิดผู้ถือเป็นของหมั้นให้แก่หญิงขณะทำการหมั้น จำนวนเงินตามที่ได้มีการระบุในเช็คจึงไม่อาจถือเสมือนได้ว่าตกเป็นกรรมสิทธิ์ของหญิงทันทีตั้งแต่ขณะทำการหมั้น ทำให้การหมั้นไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย และทำให้หญิงไม่อยู่ในสถานะของการเป็นผู้ทรงเช็คไม่ว่าจะเป็นกรณีเช็คชนิดระบุชื่อ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา

⁵ ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์วิญญูชน, *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563), 451.

⁶ มนชิตา รุจิกันทะ, “การชำระหนี้ด้วยตัวเงิน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), 105-107.

⁷ ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์วิญญูชน, *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560*, 319-320.

904, มาตรา 905 และมาตรา 194⁸ หรือกรณีเช็คชนิดผู้ถือ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904 และมาตรา 194⁹ ที่จะนำเช็คไปขึ้นเงินกับธนาคาร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 990 หรือฟ้องบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในเช็คให้รับผิดในกรณีที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 ได้ เนื่องจากมูลหนี้การหมั้นอันเป็นมูลหนี้พื้นฐานในการออกเช็คคนนั้นไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย ดังนั้นเช็คชนิดระบุชื่อ และเช็คชนิดผู้ถือจึงไม่สามารถนำมาใช้ส่งมอบเป็นของหมั้นแทนเงินสดได้

นอกจากนี้ เมื่อได้พิจารณากฎหมายครอบครัวเรื่องสินสอดพบว่า ไม่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเป็นเวลานานมาแล้วเช่นเดียวกันโดยคงบัญญัติรวมอยู่ในมาตราเดียวกับเรื่องการหมั้น¹⁰ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1437 วรรคสาม ที่บัญญัติว่า “สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส...” พบว่า ในตัวบทระบุไว้แต่เพียงลักษณะของสัญญาสินสอดและวัตถุประสงค์ของสัญญาสินสอด โดยมิได้ระบุถึงการทำสัญญาสินสอดต้องทำเมื่อใด การส่งมอบหรือโอนตัวทรัพย์สินอันเป็นสินสอดต้องส่งมอบเมื่อใด อย่างไร และในกรณีที่สินสอดเป็นเช็คจะมีหลักเกณฑ์ในการส่งมอบดังเช่นทรัพย์สินประเภทอื่น ๆ หรือไม่ แต่ถ้าอ่านคำอธิบายในทางตำราจะพบว่าการทำสัญญาสินสอดหรือการตกลงว่าจะมีการให้สินสอดแก่กันต้องเกิดขึ้นก่อนการสมรส ส่วนตัวทรัพย์สินอันเป็นสินสอดสามารถส่งมอบให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครองฝ่ายหญิงในภายหลังได้ โดยไม่จำเป็นต้องส่งมอบให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่ผู้รับทันทีตั้งแต่ขณะทำสัญญาสินสอดดังเช่นกรณีของการหมั้น¹¹ ทำให้การส่งมอบเช็คทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นเช็คชนิดระบุชื่อ เช็คชนิดผู้ถือ แคชเชียร์เช็ค เช็คของขวัญ ตราพด และเช็คที่ธนาคารรับรองแล้วสามารถนำมาใช้มอบเป็นสินสอดแทนเงินสดได้ ประเด็นปัญหาน่าจะอยู่ที่ความน่าเชื่อถือในการจะได้รับการใช้เงินตามเช็คมากกว่า เนื่องจากเช็คบางประเภทอาจมีกรณีที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คได้ เช่น เช็คชนิดระบุชื่อ และเช็คชนิดผู้ถือ¹² ซึ่งแม้ในกรณีที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินบิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง แล้วแต่กรณี จะอยู่ในฐานะผู้ทรงเช็คที่สามารถฟ้องบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในเช็คให้รับผิดได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 เพราะครอบครองเช็คไว้จากมูลหนี้เดิมที่สมบูรณ์ คือ การให้สินสอด¹³ แต่การจะได้รับการเงินสินสอดตามจำนวนที่ระบุในเช็คหรือไม่ ก็ยังไม่มีความแน่นอนอยู่ดี และอาจทำให้ต้องเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ในขณะที่เช็คบางประเภทธนาคารไม่สามารถปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คได้ เช่น แคชเชียร์เช็ค เช็คของขวัญ ตราพด และเช็คที่ธนาคารรับรอง ซึ่งเรื่องเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยความรู้ในทางกฎหมายเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะและผลในทางกฎหมายของเช็คประเภทนั้น ๆ

⁸ สหชน รัตนไพจิตร, คำอธิบายกฎหมายตัวเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 18 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564), 52-53.

⁹ เรื่องเดียวกัน, 58.

¹⁰ วรินเศรษฐ์ สุขประเสริฐ, “สถานะสินสอดตามกฎหมายไทย,” *วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์* 11, ฉ. 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2561): 905-906.

¹¹ ประสพสุข บุญเดช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2564), 66-67.

¹² ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์วิญญูชน, *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560*, 319-320.

¹³ สหชน รัตนไพจิตร, คำอธิบายกฎหมายตัวเงิน, 52-58.

ประกอบเป็นพื้นฐานด้วยจึงจะสามารถทำการเลือกประเภทของเช็คได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย ด้วยเหตุผลตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ในงานศึกษานี้ผู้เขียนจึงมุ่งที่จะศึกษาสภาพปัญหาของการนำเช็คมาใช้มอบเป็นของหมั้นและสินสอด เพื่อหาข้อเสนอแนะที่เหมาะสมในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในภายต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงการหมั้นและสินสอดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงเช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และตามระเบียบ ธพท. ที่ สรข. 1/2554 ว่าด้วยระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS)

1.2.3 เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาของการนำเช็คมาใช้มอบเป็นของหมั้นและสินสอด เพื่อหาข้อเสนอแนะที่เหมาะสมในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่อไป

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 ศึกษาภาพรวมและหลักเกณฑ์เรื่องการหมั้นและสินสอดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

1.3.2 ศึกษาภาพรวมและหลักเกณฑ์ของเช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และระเบียบ ธพท. ที่ สรข. 1/2554 ว่าด้วยระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS)

1.3.3 ศึกษาเชิงวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาของการนำเช็คมาใช้มอบเป็นของหมั้นและสินสอด เพื่อหาข้อเสนอแนะที่เหมาะสมในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้ มุ่งศึกษาถึงสภาพปัญหาของการนำเช็คมาใช้มอบเป็นของหมั้นและสินสอด ด้วยวิธีการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยจะทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากหนังสือ บทความ วารสาร เอกสารเผยแพร่อื่น และข้อมูลบนสื่อออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต เช่น เอกสารเผยแพร่ออนไลน์ หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) และจะนำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาเชิงวิเคราะห์เพื่อหาข้อเสนอแนะที่เหมาะสมในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่อไป

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบถึงการหมั้นและสินสอดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

1.5.2 ทำให้ทราบถึงเช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และระเบียบ ธพท. ที่ สรข. 1/2554 ว่าด้วยระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS)

1.5.3 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาของการนำเช็คมาใช้มอบเป็นของหมั้นและสินสอด และทราบถึงข้อเสนอแนะที่เหมาะสมในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย

2. ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายของการนำเช็คมาใช้มอบเป็นของหมั้นและสินสอด สามารถแยกประเด็นการศึกษาได้ดังนี้

2.1 การหมั้น

การหมั้น คือ สัญญาที่ฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงตกลงกันว่าชายหญิงจะทำการสมรสกันตามกฎหมาย โดยฝ่ายชายได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น¹⁴ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงก่อนวันหมั้นหรืออย่างช้าที่สุดในขณะหมั้น¹⁵

2.2 สินสอด

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1437 สินสอด คือ สัญญาที่ฝ่ายชายตกลงให้ทรัพย์สินแก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครองของหญิง เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส และบุคคลดังกล่าวตกลงยอมรับทรัพย์สินนั้น โดยสภาพของสัญญาสินสอดจะเกิดขึ้นได้ชายและหญิงต้องมีการแสดงเจตนาว่าจะทำการสมรสกันแล้วเป็นสำคัญ ซึ่งเจตนาที่จะสมรสกันนี้อาจอยู่ในรูปแบบของสัญญาหมั้น¹⁶ หรือสัญญาจะสมรสก็ได้¹⁷ สัญญาสินสอดเกิดขึ้นและมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายได้เพียงการตกลงกันด้วยวาจาหรือจะตกลงกันเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ แต่ต้องตกลงกันว่าจะให้สินสอดก่อนการสมรส ส่วนตัวทรัพย์สินอันเป็นสินสอดจะส่งมอบก่อนสมรส ขณะทำการสมรส หรือหลังสมรสก็ได้ไม่จำเป็นต้องส่งมอบในขณะที่ทำสัญญาสินสอดดังเช่นของหมั้น¹⁸

2.3 เช็ค

เช็ค (Cheque) คือ หนังสือตราสารซึ่งมีบุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ฝ่าย ได้แก่ 1) ผู้ออกเช็คหรือผู้สั่งจ่าย (Drawer) เป็นผู้ที่ทำเช็คขึ้นและสั่งให้ธนาคารจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้กับบุคคลอีกคนหนึ่ง, 2) ธนาคาร (Banker) คือ เป็นผู้รับคำสั่งให้จ่ายเงินตามเช็ค และ 3) ผู้รับเงิน (Payee) เป็นเจ้าหน้าที่ของผู้ออกเช็คหรือผู้สั่งจ่ายเป็นผู้มีสิทธินำเช็คไปขึ้นเงินจากธนาคารในฐานะผู้ทรงเช็ค (Holder)¹⁹ ในบทความนี้ขอแยกเช็คออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.3.1 เช็คสั่งจ่ายโดยบุคคล

ผู้ออกเช็คหรือผู้สั่งจ่ายต้องมีการเปิดบัญชีกระแสรายวันหรือบัญชีเดินสะพัดไว้กับทางธนาคาร แยกออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ 1) เช็คชนิดระบุชื่อ หมายถึง เช็คที่มีการระบุชื่อผู้รับเงินไว้ในเช็คและขีดฆ่า

¹⁴ วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์, *กฎหมายแพ่งพิสดาร เล่ม 3 ฉบับปรับปรุงใหม่ ปี 2564* (กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์, 2564), 355.

¹⁵ ไพโรจน์ กัมพูสิริ, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ครอบครัว*, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563), 47-48.

¹⁶ วรินเศรษฐ์ สุขประเสริฐ, “สถานะสินสอดตามกฎหมายไทย,” 905-906.

¹⁷ วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์, *กฎหมายแพ่งพิสดาร เล่ม 3 (ฉบับปรับปรุงใหม่ ปี 2564)*, 355.

¹⁸ ประสพสุข บุญเดช, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว*, 66.

¹⁹ มนชิตา รุจิกันทะ, “การชำระหนี้ด้วยตัวเงิน,” 49-50.

คำว่า “หรือผู้ถือ” ออก และ 2) เช็คนิตผู้ถือ หมายถึง เช็คนิตที่ไม่ได้มีการขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก ไม่ว่าจะมีการระบุชื่อผู้รับเงินหรือเติมคำอื่นใดลงไปหรือไม่²⁰ ซึ่งอาจมีกรณีที่ธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามเช็คได้²¹ โดยในทางปฏิบัติของธนาคารจะมีถ้อยคำปฏิเสธการใช้เงินตามเช็คที่มีหมายเลขกำกับเฉพาะแล้วแต่กรณี²² ทำให้ผู้ที่ลงลายมือชื่อในเช็คมีความรับผิดชอบในทางแพ่งที่จะต้องชำระเงินตามเช็คให้แก่ผู้ทรง แต่การจะได้รับชำระหนี้หรือไม่ก็ยังคงมีความไม่แน่นอนอยู่นั่นเองและต้องเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีมีเพียงวิธีเดียวที่จะทำให้เช็คที่สั่งจ่ายโดยบุคคลมีความน่าเชื่อถือ คือ ให้ธนาคารรับรองการจ่ายเงินตามเช็คนั้น เนื่องจากธนาคารจะผูกพันเป็นลูกหนี้ชั้นต้นในอันจะต้องใช้เงินแก่ผู้ทรงเช็ค²³

2.3.2 เช็คสั่งจ่ายโดยธนาคาร

เช็คสั่งจ่ายโดยธนาคาร ได้แก่ 1) แคชเชียร์เช็ค (Cashier's Cheque) ผู้ซื้อจะต้องจ่ายเงินสดหรือให้ธนาคารหักเงินจากบัญชีเงินฝากเท่าจำนวนที่ระบุในเช็ค โดยจะต้องมีการระบุจำนวนเงิน (ไม่จำกัดจำนวน) และชื่อผู้รับไว้อย่างชัดเจน²⁴ มีอัตราค่าบริการฉบับละ 20 บาท²⁵ โดยผู้รับเงินจะต้องขึ้นเงินในเขตเคลียร์ริงเดียวกัน จึงจะไม่เสียค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม แต่ถ้านำไปขึ้นเงินนอกเขตเคลียร์ริงเดียวกัน นอกจากจะต้องรอเคลียร์ริงแล้วผู้รับเงินจะต้องเสียค่าธรรมเนียม²⁶ 2) เช็คของขวัญ (Gift Cheque) ผู้ซื้อสามารถเลือกได้ว่าจะระบุหรือไม่ระบุชื่อผู้รับ โดยผู้ซื้อสามารถเลือกชำระด้วยเงินสด เงินโอน หรือใช้เช็คที่ทราบผลการเรียกเก็บทันทีก็ได้²⁷ การกำหนดมูลค่าเช็คของขวัญแต่ละฉบับนั้นขึ้นอยู่กับว่าเป็นเช็คของขวัญของธนาคารใด เช่น บางธนาคารกำหนดว่า เช็คของขวัญออกให้ผู้ซื้อในราคาฉบับละไม่ต่ำกว่า 100 บาท และไม่เกิน 20,000 บาท²⁸ ในขณะที่บางธนาคาร ผู้ซื้อสามารถกำหนดจำนวนเงินได้ตั้งแต่ 100 – 50,000 บาท เป็นต้น มีอัตราค่าบริการฉบับละ 20 บาท ในกรณีที่นำไปขึ้นเงินต่างธนาคารไม่สามารถขึ้นเป็นเงินสดได้ จะต้องเข้าบัญชีโดยส่งเช็คเข้าระบบเรียกเก็บเช็คระหว่างธนาคาร ในบางกรณีจะต้องเสียค่าธรรมเนียมตามประกาศอัตราค่าธรรมเนียมของธนาคาร²⁹ และ 3) ดราฟต์ (Draft) เป็นเช็คที่ธนาคารออกให้แก่ผู้ซื้อเพื่อส่งให้กับผู้ที่มีชื่อระบุไว้บนดราฟต์ ซึ่งผู้ซื้อสามารถกำหนดจำนวนเงินได้เอง โดยไม่มีการจำกัดวงเงินจากธนาคาร แต่ผู้ซื้อต้องชำระราคาดราฟต์เป็นเงินสดหรือให้ธนาคารหักบัญชีเงินฝากและ

²⁰ สหชน รัตนไพจิตร, *คำอธิบายกฎหมายตัวเงิน*, 316.

²¹ ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์วิญญูชน, *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560*, 319-320.

²² ชยธร เฉียบแหลม, *คดีความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: นิตยธรรม, 2561), 31-37.

²³ สหชน รัตนไพจิตร, *คำอธิบายกฎหมายตัวเงิน*, 298-299.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, 329.

²⁵ เช็คราคา คอม มั่นนี้ กูรู, “เคยต้องซื้อแคชเชียร์เช็คจ่ายค่ารถหรือค่าบ้านบ้างไหม ? : 10 ข้อต้องรู้ก่อนซื้อหรือรับแคชเชียร์เช็คให้ไม่มีปัญหา,” *แก้ไขครั้งล่าสุด* 8 มีนาคม 2564, สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2564, <https://www.checkraka.com/money/article/118069/>

²⁶ ธนาคารกรุงเทพ, “บริการรับฝากเช็ค,” *แก้ไขครั้งล่าสุด* 2565, สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2565, <https://www.krungthai.com/th/corporate/cash-management/collection-service/209/>

²⁷ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, “เช็คของขวัญ,” *แก้ไขครั้งล่าสุด* 2564, สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2564, <https://www.krungsri.com/th/personal/banking-services/cheque/gift-cheque/>

²⁸ ธนาคารไทยพาณิชย์, “เช็คของขวัญ,” *แก้ไขครั้งล่าสุด* 2565, สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2565, <https://www.scb.co.th/th/personal-banking/other-services/cheques/gift-cheque.html/>

²⁹ ธนาคารกสิกรไทย, “เช็คของขวัญ,” *แก้ไขครั้งล่าสุด* 2565, สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2565, <https://www.kasikornbank.com/gift-cheque/>

ต้องเสียค่าธรรมเนียมการซื้อตามราคาบนหน้าตราพัต โดยธนาคารจะคิดค่าธรรมเนียมต่างกันออกไป เช่น บางธนาคารคิดค่าธรรมเนียม หนึ่งหมื่นบาทแรก 10 บาท หนึ่งหมื่นบาทต่อไปหมื่นละ 5 บาท ขั้นต่ำ 30 บาท³⁰ ในขณะที่บางธนาคารคิดค่าธรรมเนียมร้อยละ 0.10 ของจำนวนเงินตามตราพัต ขั้นต่ำ 20 บาทต่อฉบับ³¹ โดยผู้รับเงินไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการขึ้นเงินแม้จะนำตราพัตไปเบิกเงินสดนอกเขตเคลียริงเดียวกัน³²

2.4 บทวิเคราะห์

2.4.1 การนำเช็คมาใช้มอบเป็นของหมั้น

ผลการศึกษาพบว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 พ.ศ. 2533 มาตรา 1437 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิง เพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น” หมายความว่า การหมั้นจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย ฝ่ายชายต้องส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้หญิงไว้เป็นกรรมสิทธิ์ตั้งแต่ขณะทำการหมั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลในทางกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 พ.ศ. 2533 มาตรา 1437 วรรคสอง ที่ว่า “เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิง” โดยจะต้องพิจารณาประกอบกับประเภทของทรัพย์สินที่นำมาใช้มอบเป็นของหมั้นด้วยว่าเป็นทรัพย์สินประเภทใด ซึ่งเช็คก็เป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากคำวินิจฉัยของศาลในคำพิพากษาฎีกาที่ 747/2544 ที่วินิจฉัยเอาไว้ว่า “...เมื่อเช็คเป็นตราสารซึ่งผู้ส่งจ่ายส่งธนาคารให้ใช้เงินเมื่อทวงถามให้แก่ผู้รับเงินจึงเป็นทรัพย์สินตามมาตรา 138 และเป็นสิ่งที่มีค่าในตัวเอง เพราะสามารถเรียกเก็บเงินหรือโอนเปลี่ยนมือได้...” ดังนั้น หากพิจารณาจากหลักกฎหมายทั้งตามตัวบทและคำพิพากษาศาลฎีกา ฝ่ายชายจึงสามารถส่งมอบหรือโอนเช็คให้แก่หญิงเป็นของหมั้นได้ แต่หากพิจารณาถึงเจตนาที่แท้จริงของการที่ฝ่ายชายส่งมอบหรือโอนเช็คเป็นของหมั้นจะพบว่า ทรัพย์สินที่ฝ่ายชายต้องการส่งมอบหรือโอนเป็นของหมั้น คือ เงินตามจำนวนที่มีการระบุเอาไว้ในเช็ค ด้วยเหตุผลดังกล่าวเราจึงจำเป็นต้องพิจารณาว่าเช็คแต่ละประเภทมีคุณสมบัติและผลในทางกฎหมายอย่างไร หากนำเช็คประเภทนั้น ๆ มาส่งมอบหรือโอนให้แก่หญิงขณะทำการหมั้นจะถือเสมือนว่ามีการส่งมอบตัวเงินสดตามจำนวนที่ระบุไว้ในเช็คเป็นของหมั้นให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของหญิงทันทีตั้งแต่ทำการหมั้นได้หรือไม่ หากเช็คประเภทนั้น ๆ เมื่อนำมาส่งมอบหรือโอนให้แก่หญิงแล้วถือเสมือนได้ว่าการส่งมอบเงินสดให้แก่หญิงขณะทำการหมั้นและถือเสมือนได้ว่าจำนวนเงินที่มีการระบุไว้ในเช็คสามารถตกเป็นกรรมสิทธิ์ของหญิงได้ทันทีตั้งแต่ทำการหมั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1437 วรรคสอง³³ เช็คประเภทนั้น ๆ ก็สามารถนำมาส่งมอบหรือโอนเป็นของหมั้นได้ ในบริบทที่กล่าวมานี้เช็คจะเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ที่ชี้แทนตัวเงินสด ดังนั้น เช็คที่ธนาคารรับรอง แคชเชียร์เช็ค เช็คของขวัญ และตราพัต ที่มีลักษณะ

³⁰ ธนาคารไทยพาณิชย์, “ตราพัต,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2565, สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2565, <https://www.scb.co.th/th/personal-banking/other-services/cheques/draft.html>

³¹ ธนาคารกสิกรไทย, “ตราพัต,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2565, สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2565, <https://www.kasikombank.com/TH/personal/services/cheque/Pages/domestic-trade-draft.aspx?TermStoreId=a4c36b1b-fd93-4ca9-b412-06fedcf-3153b&TermSetId=119a23c1-b2d8-4e62-b089-a12259530e36&TermId=1e9cbde8-430e-408b-8377-4adfe7c719d2/>

³² วงใน, “เช็คเงินสด เบิกเงินได้ทันที ใช้อย่างไรให้ปลอดภัย ไม่ต้องพกเงินสดเลย,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2565, สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2565, <https://www.wongnai.com/articles/what-is-cheque/>

³³ ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์วิญญูชน, *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แก๊ซเพิ่มเติม พ.ศ. 2560*, 451.

เปรียบเทียบการเป็นการส่งมอบเงินสด³⁴ อันจะทำให้กรรมสิทธิ์ในจำนวนเงินตามที่ได้มีการระบุไว้ในเช็คตกเป็นกรรมสิทธิ์ของหญิงได้ทันทีตั้งแต่ขณะทำการหมั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1437 วรรคสอง จึงสามารถนำมาส่งมอบเป็นของหมั้นขณะทำการหมั้นได้ แต่เช็คชนิดระบุชื่อและเช็คชนิดผู้ถือ เนื่องจากอาจมีกรณีที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คได้ การจะได้รับการใช้เงินตามเช็คหรือไม่ยังไม่มีความแน่นอน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 991 และมาตรา 992³⁵ ทำให้การส่งมอบเช็คชนิดระบุชื่อและเช็คชนิดผู้ถือจึงไม่อาจถือเสมือนเป็นการส่งมอบเงินสดตามจำนวนที่ระบุไว้ในเช็คเป็นของหมั้นอันจะทำให้เงินจำนวนจำนวนดังกล่าวตกเป็นกรรมสิทธิ์ของหญิงได้ทันทีตั้งแต่ขณะทำการหมั้นได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1437 วรรคสอง ดังนั้น เช็คชนิดระบุชื่อและเช็คชนิดผู้ถือจึงไม่สามารถนำมาใช้มอบเป็นของหมั้นได้

2.4.2 การนำเช็คมาใช้มอบเป็นสินสอด

ผลการศึกษาพบว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1437 วรรคสามวางหลักว่า “สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิงแล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส...” จากบทบัญญัติดังกล่าวจะพบแต่ลักษณะและวัตถุประสงค์ของสัญญาสินสอด แต่จะไม่พบหลักเกณฑ์ว่าสัญญาสินสอดว่าต้องทำเมื่อใด การส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นสินสอดว่าจะต้องทำอย่างไร เมื่อใด จึงจะทำให้สัญญาสินสอดมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย แต่ถ้าอ่านคำอธิบายในตำราจะพบว่า การเกิดขึ้นของสัญญาสินสอดหรือการตกลงว่าจะให้สินสอดแก่กันนั้นต้องเกิดก่อนที่จะทำการสมรส แต่ตัวทรัพย์สินอันเป็นสินสอดจะส่งมอบขณะทำการหมั้น ก่อนสมรส ขณะทำการสมรส หรือหลังสมรสก็ได้ ไม่จำเป็นต้องส่งมอบในขณะที่ทำสัญญาสินสอดดังเช่นของหมั้น³⁶ เมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงของการที่ฝ่ายชายส่งมอบหรือโอนเช็คเป็นสินสอดจะพบว่า ฝ่ายชายต้องการส่งมอบเงินตามจำนวนที่มีการระบุไว้ในเช็คเป็นสินสอดให้บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครองฝ่ายหญิงได้รับกรรมสิทธิ์ในเงินจำนวนนั้น แต่ตามหลักกฎหมายเรื่องสินสอดไม่จำเป็นต้องส่งมอบให้ได้รับกรรมสิทธิ์ในขณะที่ทำสัญญาสินสอด ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับลักษณะและผลในทางกฎหมายของเช็คประเภทต่าง ๆ แล้วพบว่าไม่จะเป็นเช็คสั่งจ่ายโดยบุคคลได้แก่ เช็คชนิดระบุชื่อ เช็คชนิดผู้ถือ หรือเช็คที่ธนาคารรับรอง หรือเช็คสั่งจ่ายโดยธนาคาร ได้แก่ แคชเชียร์เช็ค เช็คของขั้ว ตราพดด้สามารถนำมาใช้มอบเป็นสินสอดได้โดยไม่มีผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของสัญญาสินสอดแต่อย่างใด แต่ความน่าเชื่อถือในการจะได้รับเงินตามเช็คของเช็คแต่ละประเภทย่อมมีไม่เท่ากัน เพราะในเช็คชนิดระบุชื่อและเช็คชนิดผู้ถือ การจะได้รับการใช้เงินตามเช็คหรือไม่ยังไม่มีความแน่นอน เนื่องจากอาจมีกรณีที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คนั้นได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 991 และมาตรา 992³⁷ และแม้ว่าบิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง แล้วแต่กรณี จะอยู่ในฐานะของการเป็นผู้ทรงเช็ค³⁸ ที่สามารถฟ้องบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในเช็คให้รับผิดชอบได้ในกรณีที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ตามประมวลกฎหมายแพ่ง

³⁴ มนชิตา รุจิกัณเฑาะ, “การชำระหนี้ด้วยตัวเงิน,” 105-107.

³⁵ ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์วิญญูชน, *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560*, 319-320.

³⁶ ประสพสุข บุญเดช, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว*, 66.

³⁷ ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์วิญญูชน, *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560*, 319-320.

³⁸ สหชน รัตนไพจิตร, *คำอธิบายกฎหมายตัวเงิน*, 298-299.

และพาณิชย์ มาตรา 900 แต่การจะได้รับเงินสินสอดตามจำนวนที่ระบุในเช็คหรือไม่นั้น ก็ยังไม่มีความแน่นอนอยู่ดี และยังทำให้ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีอีกด้วย เว้นแต่จะมีการยื่นเช็คให้ธนาคารรับรอง (Certified Cheque) อันจะทำให้ธนาคารจะต้องผูกพันตนเป็นลูกหนี้ชั้นต้นในอันที่จะต้องจ่ายเงินตามเช็คให้แก่ผู้ทรงเช็ค โดยที่ไม่สามารถปฏิเสธการจ่ายเงินได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 991 และมาตรา 992 ในบริบทนี้ เช็คที่ธนาคารรับรอง (Certified Cheque) จึงมีลักษณะและคุณสมบัติสำคัญเช่นเดียวกับเช็คสั่งที่สั่งจ่ายโดยธนาคาร อันได้แก่ แคชเชียร์เช็ค เช็คของขวัญ ตราพดท์ ที่ความน่าเชื่อถือในการจะได้รับชำระเงินมีมากและถือเสมือนว่าตัวเช็คเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนการส่งมอบเงินสดนั่นเอง

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงในขณะหมั้น ส่วนทรัพย์สินอันเป็นสินสอดฝ่ายชายสามารถส่งมอบให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองของฝ่ายหญิงในภายหลังได้ไม่จำเป็นต้องส่งมอบในขณะทำสัญญาสินสอดดังเช่นกรณีของการหมั้น แต่เช็คมีหลายประเภท การส่งมอบเช็คบางประเภทถือเสมือนเป็นการส่งมอบเงินสดให้แก่ผู้รับ เช่น แคชเชียร์เช็ค เช็คของขวัญ ตราพดท์ และเช็คที่ธนาคารรับรองแล้ว เนื่องจากในการออกเช็คหรือยื่นเช็คให้ธนาคารรับรองต้องมีการชำระเงินให้แก่ทางธนาคารหรือให้ทางธนาคารหักเงินจากบัญชีก่อน ทำให้ธนาคารมีความผูกพันเป็นลูกหนี้ชั้นต้นในอันจะต้องจ่ายเงินให้แก่ผู้ทรงเช็ค แต่การส่งมอบเช็คบางประเภทไม่ถือเสมือนเป็นการส่งมอบเงินสดให้แก่ผู้รับแต่อย่างใด เช่น เช็คชนิดระบุชื่อ เช็คชนิดผู้ถือ เพราะการจะได้รับเงินตามเช็คยังไม่มี ความแน่นอน เนื่องจากธนาคารอาจปฏิเสธการใช้เงินตามเช็คได้ ดังนั้น การนำเช็คมาใช้มอบเป็นของหมั้นจึงไม่ใช่ทุกกรณีที่จะถือเสมือนว่าเป็นการส่งมอบเงินเป็นของหมั้นที่จะทำให้การหมั้นมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตามหลักกฎหมายเรื่องสินสอดการส่งมอบเช็คแทบทุกกรณีจะถือเสมือนว่าการส่งมอบเงินเป็นสินสอดได้ แต่ก็ยังมีประเด็นความน่าเชื่อถือของเช็คที่ควรนำมาพิจารณาประกอบ เนื่องจากเช็คบางประเภท เช่น เช็คชนิดระบุชื่อ หรือเช็คผู้ถือ ยังไม่แน่ว่าจะได้รับเงินสินสอดตามเช็คหรือไม่ เพราะอาจมีกรณีที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินได้ และการที่ต้องไปฟ้องร้องดำเนินคดีก็จะเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย ดังนั้น เพื่อให้การใช้เช็คไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของการหมั้นตามกฎหมาย และเพื่อความสัมฤทธิ์ผลของการได้รับเงินสินสอด จึงเห็นสมควรเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความชัดเจนว่า “กรณีของหมั้นเป็นเช็ค” การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อเช็คนั้นได้ใช้เงินแล้วในขณะหมั้น “กรณีสินสอดเป็นเช็ค” จะถือได้ว่าเป็นการให้สินสอดเมื่อได้ใช้เงินแล้ว ทำนองเดียวกับเรื่องความระงับแห่งหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321 วรรคสาม นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนอันจะนำไปสู่ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติ ตามได้อย่างถูกต้อง และเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับความคุ้มครองในทางกฎหมายตามเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายออกใช้บังคับในที่สุด จึงควรแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องสินสอดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1437 วรรคสาม (เดิม) เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนสามารถเข้าใจหลักกฎหมายเรื่องสัญญาสินสอดได้ว่า ถ้าจะตกลงทำสัญญาสินสอดต้องทำเมื่อใด และทรัพย์สินอันเป็นสินสอด (หมายถึง ทรัพย์สินอื่นนอกจากเช็ค) ต้องส่งมอบเมื่อใดจึงจะทำให้สัญญาสินสอดสมบูรณ์ตามกฎหมาย

3.2 ข้อเสนอแนะ

3.2.1 เห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องการส่งมอบของหมั้นให้มีความชัดเจนโดยให้ขยายถึงการนำเช็คมาใช้มอบเป็นของหมั้นว่ามีหลักเกณฑ์อย่างไรจึงจะทำให้การหมั้นมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย โดยการบัญญัติเพิ่มมาตรา 1437/1 วรรคหนึ่ง ความว่า “กรณีของหมั้นเป็นเช็ค ถ้าเป็นเช็คประเภทที่มีมูลค่าเทียบเท่าเงินสดการหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบเช็คคนั้นให้แก่หญิงขณะทำการหมั้น ถ้าเป็นเช็คที่ไม่ได้มีมูลค่าเทียบเท่าเงินสดการหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อเช็คคนั้นได้ใช้เงินแล้วในขณะทำการหมั้น”

3.2.2 เห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องการส่งมอบเงินสดให้มีความชัดเจนโดยให้ขยายถึงการนำเช็คมาใช้มอบเป็นเงินสดว่ามีหลักเกณฑ์อย่างไรจึงจะทำให้การให้เงินสดชอบด้วยกฎหมาย โดยการบัญญัติเพิ่มมาตรา 1437/1 วรรคสอง ความว่า “กรณีเงินสดเป็นเช็ค จะถือเป็นการให้เงินสดเมื่อได้ใช้เงินแล้ว

3.2.3 เห็นควรแก้ไขบทบัญญัติเรื่องเงินสดให้มีความชัดเจนไม่คลุมเครือ โดยการแก้ไขบัญญัติมาตรา 1437 วรรคสาม ความว่า “เงินสดเป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายตกลงให้แก่ บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง แล้วแต่กรณี โดยต้องตกลงกันก่อนสมรสเพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส ทรัพย์สินอันเป็นเงินสดไม่จำเป็นต้องส่งมอบขณะทำสัญญาสินสอด ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายหญิงต้องรับผิดชอบ ทำให้ชายไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับหญิงนั้น ฝ่ายชายมีสิทธิ์เรียกสินสอดกลับคืนได้

References

- Academic Department Wienyuchon Publishing House. *Civil and Commercial Code Amendment B.E. 2560*. Bangkok: Winyuchon, 2020. [In Thai]
- Aphirat Supabowonwivat. “Legal Problems Regarding Cashier’s Checks.” Master’s thesis, Faculty of Laws, Thammasat University, 1998. [In Thai]
- Monchida Ruchikanha. “Payment of Debt by Bills.” Master’s thesis, Faculty of Law, Thammasat University, 2013. [In Thai]
- Pairote Kampusiri. *Explanation of the Civil and Commercial Code Book 5 Families*. 10th ed. Bangkok: Thammasat University Press, 2020. [In Thai]
- Prasopsuk Boondet. *Explanation of the Civil and Commercial Code, Book 5 on the Family*. 25th ed. Bangkok: Office of Legal Education Training of the Thai Bar Association, 2021. [In Thai]
- Rassada Ekbut. *Explanation of the Family Law on Betrothal*. 3rd ed. Bangkok: Nititham, 2012. [In Thai]
- Rassada Ekbut. *Question-answer Family Law*. 11th ed. Bangkok: Nititham, 2018. [In Thai]

-
- Sahathon Rattanapaijit. *Explanation of Bills Law*. 18th ed. Bangkok: Winyuchon, 2021. [In Thai]
- Saowanee Asavarot. *Explanation of the Civil and Commercial Code on Bills*. 7th ed. Bangkok: Thammasat University Press, 2016. [In Thai]
- Somchai Teekhautamakorn. *Explanation of the Civil and Commercial Code of Property*. Bangkok: Chuan Pim 50, 2020. [In Thai]
- Warinset Sukprasert. "Dowry Status Under Thai Law." *Journal of Graduate Studies, Law* 11, no. 4 (October-December 2018): 905-906. [In Thai]
- Wichian Direk Udomsak. *The Civil Law Volume 3 Revised Edition Year 2021*. Bangkok: Saeng Chan, 2021. [In Thai]